Det er et vigtigt landsmøde, vi nu skal i gang med. Det er det, fordi vi skal tage stilling til nye vedtægter, vedtægter som forhåbentlig vil øge vore muligheder for at få et organisationsapparat, der kan klare dagens og morgendagens opgaver. Men det er også et vigtigt landsmøde, fordi der inden for de nærmest følgende måneder skal træffes politiske afgørelser, som vil komme til at præge vort samfund et godt stykke ind i fremtiden, og samtidig vil det for hvert af de toneangivende partier være af betydning, hvorledes de placerer sig, når afgørelsen skal træffes. Baggrunden for denne situation er først og fremmest de økonomiske vanskeligheder, vi trækkes med efter 12 år under socialdemokratisk regeringsledelse. Jeg tror ikke, at de ydre vilkår nogensinde har været Danmark gunstigere end i disse 12 år. Siden 1957 har der været en ubrudt international højkonjunktur, og dog kæmper vi med betragtelige vanskeligheder. Vi har oplevet en række af forlig og af diktater, og om dem alle hed det sig, at nu skulle økonomien genvinde sin ligevægt. Men man skal have en meget snæver politisk horisont, eller i hvert fald have ganske særlige briller på for at mene, at ligevægten er genvundet. Tværtimod tør jeg nok sige. Den socialdemokratiske regering har været mest ferm til at opkræve skatter, men det har ikke hjulpet, for regeringen har manglet evnen eller viljen til at føre en politik med sigte udover øjeblikket. Dens medlemmer har fremsat mange gyldne løfter forud for valgene, og når skatterne skulle vedtages. Men regeringen har ikke kunnet holde løfterne. For at sige det på en pæn måde: den slags kan gå en
og måske to gange, men når det bliver en vane, så får folk en grim smag i munden. Resultatet er da også, at befolkningens store flertal efter alt at dømme har mistet tilliden til den nuværende regering.

Man behøver ikke kunne høre græsset gro for at fornemme, hvor svagt regeringen står ude i befolkningen. Og lad os ikke glemme, at denne regering har sin egen tilblivelseshistorie. Den var i radikale kredse et ønskebarn, født i kærlighed. Dertil kommer, at statsminister Jens Otto Krag i foråret selvstændigt og frit valgte sine forligspartnere. Jeg medgiver ham gerne, at han i den øjeblikkelige situation udviste et overordentligt stort mod, men sandelig også en tilsvarende stor mangel på rolig og kølig eftertanke med henblik på fremtiden.

Vi er i den situation, at vi har en regering uden flertal i befolkningen. Den politiske situation virker i det hele taget, som om den var vredet af led. Som sagt, regeringen skabte i foråret sit eget flertal, men en klog mand ville allerede den gang have været

klar over, at han nogle måneder senere ville være i de selvsamme vanskeligheder, og nu er situationen her altså igen.

Regeringen har ligesom i tidligere krisesituationer fremlagt et talmateriale til vurdering af mulighederne. Det er sket efter indtrængende henstilling fra oppositionen. De tal, vi har fået, er nu som før behæftet med så stor usikkerhed, at de ikke kan virke overbevisende. Udspillet er ligeså usikkert som i foråret med alle dets buketter. Det vil endnu huskes, hvorledes skatte- og besparelsesforslag dukkede op og forsvandt i en forvirring. Allerede den gang havde man et indtryk af, at regeringen savnede overblik, at den havde mistet orienteringen, og dette indtryk har holdt sig. Der er talt om et nødvendigt kasseoverskud på 12oo mili. ler. Uden meroms mangler regeringen 4oo miil. kr. i januar kvartal, siger man. Mon ikke praktisk talt alle med lidt erfaring i økonomi og erhvervsliv har smilet af denne millimeter-nøjagtighed, når end ikke de klogeste økonomer kan måle vor økonomi med en alens nøjagtighed. Det skal være et menneske med næsten profetiske evner, der i dag kan sige, om der i januar kvartal mangler 4oo eller 800 miil. kr. i det nødvendige kasseoverskud, eller om det måske tværtimod er 400 mili. kr. for stort. Meget afhænger her af kreditpolitikken, og den er ved at ramme hårdt.

Når man sådan tænker over det, er det egentlig groft, at regeringen søger at pådutte oppositionen et ansvar i og for situationen. Det var dog os, som under forårets forhandlinger kritiserede og advarede mod de foranstaltninger, som regeringen og dens flertal gennemførte. Foranstaltningerne har allerede nu vist deres utilstrækkelighed, men det er dog ikke vor skyld. Regeringen var ikke interesseret i det brede forlig, og det svider nu til den.

Jeg tror ikke, at oppositionspolitikere med ansvar og respekt for sig selv tør betro regeringen deres stemme, hvis de ikke får en ganske anderledes sikkerhed for, at der vil blive ført en virkelig saneringspolitik, og en sådan sikkerhed tror jeg ikke, regeringen kan tilbyde. Jeg mener, at boligpolitikken og den offentlige udgiftspolitik gennem alle disse år er sikre vidnesbyrd herom. Må jeg i denne forbindelse og i al beskedenhed have lov til at minde om, at jeg var en af de første, der søgte at formå regeringen til at opstille en prioritetsliste, en ønskeseddel i rækkefølge over de offentlige investeringer, der forestod i en overskuelig fremtid. Det var også Venstre, der søgte at få regeringen til at tænke på en lovgivnings økonomiske virkninger udover det år, den blev vedtaget. I realiteten er det endnu ikke lykkedes os. Jeg må

indrømme, at jeg selv med den bedste vilje har svært ved at se, at den nuværende situation kan rettes op igen uden et valg. Efter de oplæg, vi hidtil har modtaget fra regeringen, kan man godt fristes til at tro, at den ikke er utilbøjelig til selv at ville søge et valg.

Forslaget om meromsen forekommer mig ikke tilstrækkelig gennemtænkt, og det giver i hvert fald ikke mulighed for den skattereform, som vi fra vor side må lægge megen vægt på. Forslagene på indkomstbeskatningens område må heller ikke overskride grænsen mellem rimelige sociale hensyn og simpelt stemmekøb. Nå, men jeg skal ikke foregribe den politiske forhandling, der er et senere punkt på dagsordenen.

I stedet for vil jeg gerne knytte nogle bemærkninger til perspektivet for vor politik, således som jeg ser det. Jeg gør det ikke mindst, fordi dette landsmøde er det sidste, jeg deltager i som formand for Landsorganisationen. Forsamlingen vil vide, at jeg ikke har været fremmed over for ønsket om at trække mig tilbage som formand. Nogle af de tilstedeværende husker måske, hvorledes jeg ved landsmødet i Odense for to år siden også gjorde dette klart, og da folketingets samling var ved at være slut i maj i år, så følte jeg, at tidspunktet var kommet, da jeg kunne og burde træde tilbage som formand for folketingsgruppen. Og da jeg fortsat er af den opfattelse, at formanden for folketingsgruppen og Landsorganisationen bør være den samme person, ja, så fulgte deraf, at jeg også meddelte hovedbestyrelsen min beslutning om at træde tilbage her i dag.

Jeg går uden at smække med dørene, således som en og anden ganske vist har gjort før mig. En sådan handlemåde ville ligge mig fjernt. Jeg har arbejdet for Venstres tanker, så længe jeg næsten kan huske, og jeg tror at have forstået, hvilken betydning det har for et parti, at folk, der er enig i grundsynspunkterne, nærer loyalitet over for de tanker, de arbejder for og de mennesker, de samarbejder med. Folk, som ikke begriber et muk af det hele, har helt urimeligt talt om partidisciplin o.s.v., o.s.v. Hvis vi inden for Venstre havde lært, hvad jeg vil kalde hensyntagen til de medmennesker,hvis grundindstilling man deler, ville Venstre i dag have været et langt større og stærkere parti, og landet ville have haft en liberal regering, det er jeg i dette øjeblik ikke i tvivl om. I andre partier har man nemmet betydningen af et samarbejde om hovedlinier. De liberale og i ganske særlig grad Venstre har adskilligt at lære på dette punkt. Det har altid været mit synspunkt, at de, der har fælles grundindstilling,

bør finde hinanden i dagens gerning. Jeg har altid været tilhænger af et bredt liberalt samarbejde. Jeg vil altid være talsmand for en liberal politik uden vægt på personlige eller historisk betonede fordomme, for hænger vi fast i sådanne, vil Socialdemokratiet i mange år endnu kunne udstikke vor politiske kurs.

Flere og flere føler sig draget i liberal retning, ja selv Socialdemokratiet simulerer at være af en vis liberal observans. Alligevel vil jeg advare imod at lade liberal politik anvende efter de forhåndenværende søms princip. Det er jo ikke nok at tale liberalt, når man samtidig handler socialdemokratisk. Jeg tror, at alle, der kender lidt til den politik, jeg har søgt at føre, vil vide, at jeg til stadighed har prøvet at skabe liberalt samarbejde også med de Radikale. Men jeg har aldrig villet være tilfreds med et samarbejde blot i ord. Måske søgte jeg at plukke frugten, før den var moden. Det er vel således, at det i de sidste år er blevet stadig mindre fristende for de Radikale at holde socialdemokraterne ved magten, og de nuværende ledere føler sig måske knapt så bundet til at gå enhver socialdemokratisk partileder til hånde, som deres forgængere gjorde det.

Der er mange fordomme at overvinde. Alligevel tror jeg ikke, at nogen kan beklilcke den liberale kurs, som blev sat af den regering, som jeg havde den ære at lægge navn til i 3-året fra 1950 til 1953. Derfor må man også gøre sig klart, at intet af de ikke-socialistiske partier i vor tid har monopol på liberale tanker. Det var på en måde anderledes før den første verdenskrig og måske et stykke tid derefter, det er en anden historie. Jeg er naturligvis klar over, at Det konservative Folkeparti står som hovedmodstanderen for en del radikale.

Men adskillige års samarbejde med de konservative har belært mig om, at vi også i dette parti finder vilje til en liberal politik. Og det må vel netop være et mål for en fordomsfri liberal indstilling at støtte og styrke ethvert initiativ i den retning. Der er sandelig god brug for alle liberale tanker i dagens arbejde.

Ser vi et øjeblik udover vore egne grænser, så tror jeg ikke, at man af Frankrigs øjeblikkelige politik skal lade sig forlede til at tro, at Danmark kan holde sig udenfor løsningen af Europas problemer. Der er vel i alle danske kredse en følelse af, at den for vort land lykkeligste udgang på den nuværende spændte situation ville være en sammensmeltning mellem fastlandsstaternes fællesmarked og EFTA med England og de nordiske lande. Personlig føler jeg mig overbevist om, at en sådan løsning kommer. Jeg frygter bare, at det kan tage lang tid, før fornuften sejrer i Vesteuropa.

Også her gælder det, at vi må søge at finde en form, hvor afvigende opfattelser i mindre spørgsmål ikke får lov til at hindre et samarbejde om fælles grundsynspunkter. Det er min opfattelse, at fremtiden foreløbig vil stå i erhvervspolitikkens tegn, og for dansk økonomi bliver det da spørgsmålet, om vi har råd til, ja faktisk om vi kan overleve ventetiden, indtil fornuften sejrer. Jeg tror ikke, at det tjener nogen del af det danske samfunds interesser, at vi her prøver at stikke os selv blår i øjnene.

Jeg er ikke blind for, at der i dag er træk i fællesmarkedet, som ikke helt er efter dansk smag, men jeg tror, at fællesmarkedet er fremtiden for Europa og for Danmark, og jeg tror, at Danmark og Norden i det hele taget ville have gode muligheder for at påvirke fællesskabets linie i liberal retning.

Det er mit håb, at vi herhjemme snart må vågne op til en realistisk vurdering af vor stilling. Den snart mangeårige højkonjunktur må ikke få lov til at skjule, hvorledes dansk landbrug må. se sine muligheder for eksport til fællesmarkedet beskåret. Der er på dette område grund til megen, megen bekymring. Også dele af dansk industri har grund til eftertanke. Samtidig ser vi, hvorledes den britiske økonomi fortsat står i stampe. For mig at se ligger der såvel en dansk som en i bedste forstand samnordisk opgave i at tage positiv stilling til fællesmarkedet. Jeg tror også, at der er nær forbindelse mellem vort sikkerhedsproblem og en konstruktiv løsning på de europæiske spørgsmål. Der hviler et tungt ansvar på de vestlige ledere, jeg kan ikke frigøre mig for følelsen af, at der kan gære konflikter, som kan blive meget farlige.

Hvad det indenrigspolitiske angår, skal jeg ikke komme ind på meget mere. Tanken om en samlingsregering - dette uhyre - er atter dukket op på havoverfladen som ofte før i en art radikal frømandsudstyr. Det er vist ikke noget, der egner sig for Christiansborgs landjord. Venstre står efter min mening vel rustet, takket været program som for

Vi har hermed søgt at give danske liberale idéer en iklædning, som er søgt tilpasset problemerne i det tyvende århundredes sidste tredie- del, så vidt vi kanse dem. Vihar ærligt søgt at på det enkelte menneske som individ og ikke blot som et nummer i en uendelig og grå række. Det er denne grundindstilling, som også skyldes vor folkelige baggrund, der får os til at tale imod en regering, hvis politik eller rettere mangel på politik dag for dag fører til mindre råderum for den enkelte borger, medens det offentlige og dets administration vokser sig stadig større og stærkere. Derfor må vi stræbe efter en liberal ledelse af dansk politik. Venstre har sin rod i den danske bondebefolkning, det

skal vi ikke prøve at dække over, tværtimod. Det er noget, vi har grund til at være stolte af. Det var først og fremmest Bondevenstre, der førte kampen for folkestyret herhjemme og vandt denne strid. Det var ikke et eneste øjeblik ude af min tanke, når vi i forfatningskommission og i rigsdagen drøftede den lovgivning, som i dag er Danmarks riges grundlov. Men Venstre må tilpasse sig et samfund, der stadig udvikler sig. Vi skal tilpasse os de hurtigt skiftende forudsætninger i samfundet. Vi må tale et sprog, som nutiden kan forstå. Der kan være en og anden, som synes, at noget går tabt, hvis Venstre ikke bevarer netop den form, som nu engang er kendt og anerkendt. Men jeg tror ikke, vi kan sætte uret i stå, endsige dreje viserne tilbage. Den, der ikke følger med tiden, bliver uhjælpelig ladt tilbage. Det er vel det, der mere end noget andet er Socialdemokratiets problem i disse år: partiet virker udbrændt. Det kniber at indstille sig på de ændrede vilkår, man savner en politik, som evner at løfte samfundet op på det næste udviklingstrin. Derfor er fremgangslinien brudt. Den skæbne må Venstre ikke lide, det løfte må vi tage af hinanden også her i dag. Udformningen af vore synspunkter og den personkreds, der føler sig tiltalt af liberale tanker, kan skifte med årene, men vort sigte er uforandret. Hvis vi gør dette klart, har vi en stor og betydningsfuld rolle at spille ved løsningen af de opgaver, der allerede længe har banket på døren til dansk politik.